DAGNY

TIDNING FÖR SVENSKA KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 13. Stockholm 9 April 1908 1:a årg.

Prenumerationspris:	Redaktion:	Redaktör o. ansvarig utgifvare:	Expedition och Annonskontor:	Annonspris:
1/1 år... kr. 4: 50 | 1/2 år... kr. 2: 50 3/4 » ... » 3: 50 | 1/4 » ... » 1: 25 *Lösnummer 10 öre.* Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.	ELLEN KLEMAN. Mottagningstid Kl. 1—2. Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.	Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegramadress: DAGNY, Stockholm.	15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: —. Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f: m.

Sociala kvinnoorganisationer i Schweiz.

Huru kvinnorna i Schweiz tyckas äga föga offentligt inflytande och endast enstaka kantoner tagit deras arbetskraft i anspråk i förvaltningarna, ha de sedan länge genom kraftiga organisationer utfört ett målmedvetet socialt arbete. Så ha de förberedt sig själfva till offentlig verksamhet och småningom öfvertygat vederbörande om värdet af sin insats. Öfver 5,000 föreningar i Schweiz för allmännyttiga och filantropiska ändamål bestå helt eller delvis af kvinnliga medlemmar. Som ett föreningsband mellan dessa c:a 100,000 socialt arbetande kvinnor vill »Bund schweizerischer Frauenvereine» verka, och å dess årssammankomster rådslå delegerade om gemensamma intressen och åtgärder.

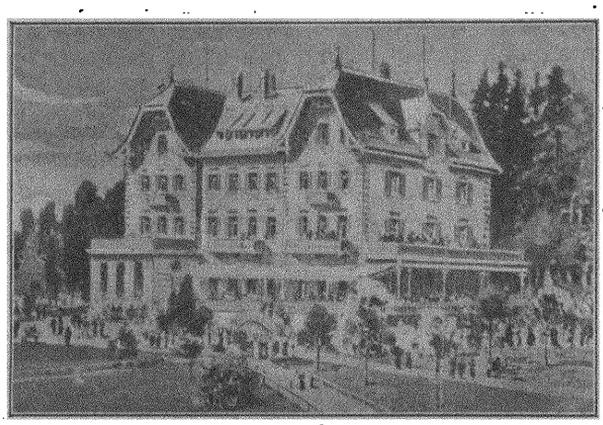

Kvinnoföreningens »für Mässigkeit und Volkswohl» alkoholfria kurhotell Zürichberg.

Af föreningar för social hjälpverksamhet komma i främsta rummet de kommunala »Bezirks- und Gemeinde-Frauenvereine für Armen- Kranken- und Wöchnerinnenpflege», som omfatta öfver 30,000 medlemmar. De lämna understöd åt nödställda och ställa utbildade sjuksköterskor till disposition samt på senare tiden äfven lämpliga hushållerskor, särskildt för arbetarehem, som plötsligt genom husmoderns sjukdom eller död stå utan ledning.

I 75 sektioner med omkring 9,000 medlemmar arbetar den stora »Schweizerische gemeinnützige Frauenverein» för höjandet af yrkesutbildningen till alla specifikt kvinnliga arbetsområden, och en mängd skolor för husmödrar och tjänstefolk, trädgårdsskolor, barnkrubbor och sjukvårdskurser äro dess verk. I Zürich har föreningar uppfört ett storartadt sjukhus för kvinnor och barn, förenadt med kurser för sjuksköterskor, barnmorskor m. m. Läkare- och sjukvården samt hela förvaltningen bestrides af kvinnor, och kliniken har vunnit ett så stort förtroende att en betydande utvidgning är nödvändig.

Direkt mot alkoholmissbruket och dess följder kämpar »Schweizerischer Bund abstinenter Frauen» och flera »Frauenvereine für Mässigkeit und Volkswohl». Den första verkar genom föredrag, skrifter och personlig inverkan på ungdomen. Af de senare finnas självständiga organisationer i flera större städer, olika till uppkomst och arbetsmetoder.

Om föreningen i Zürich, hvars verksamhet på platsen studerats, torde några antydningar vara af intresse. Dess uppgift är att bekämpa alkoholmissbruket genom ett praktiskt nykterhetsarbete, d. v. s. genom konkurrens med värdshusrörelsen. Genom alkoholfria, men förstklassiga restauranter vill man locka allmänheten från de otaliga ölstugor och lyxkaféer, som grunda förtjänsten på alkoholförbrukningen. Bristen på goda matlokaler med aptitlig servering till måttligt pris är kännbar i hela Schweiz och särskildt i Zürich med dess ständiga kontingent af internationell ungdom. Föreningen har nått sitt syfte genom en klok och opartisk taktik, som verkar långt mera sympatisk och vinnande än teoretiska föredrag eller radikala totalförbud. Dess namn »für Mässigkeit und Volkswohl» valdes just för att ej stöta bort vida kretsar, och medlemmarna äro ej bundna af något nykterhetslöfte utom lokalerna. Till dessa, som alla äro ljusa och hemtrefliga, strömma icke blott principiella nykterister, utan alla kategorier af olika arbetare, studenter, tjänstemän och ej minst kvinnor af olika stånd och yrken.

Föreningen bildades 1894 af några damer, som med inkomsten af en bazar, 17,000 fr., försiktigt började sin verksamhet genom inrättandet af en liten »kaffehall» med plats för endast 60 gäster. Antalet restauranter och kaféer öfverstiger nu 10 med en daglig frekvens af c:a 7,000 personer. De ledas alla af samma direktion jämte en driftkommission, båda sammansatta af kvinnor. Som passiva medlemmar medverka äfven några intresserade män, i synnerhet som finansiella rådgifvare. Endast genom en affärsrörelse i stor skala, där förlusterna å ett håll täckas af vinsten å ett annat, kunde företaget vinna en sådan soliditet. Det är icke småsummor, som af föreningen omsättas, aktiva för år 1906 öfverstiga 1 million francs.

Ett djärft steg togs år 1901 genom uppförandet af ett stort, alkoholfritt kurhotell på den vackraste punkten af Zürichberg, högt öfver staden och sjön. Det är ett säreget och storartadt företag, som kanske icke vore omöjligt att efterbilda i Sverige och därför förtjänar något utförligare beskrifvas.

Kostnaden för uppförandet af den stora hotellbyggnaden med inredning uppgick till c:a 500,000 francs och möjliggjordes genom ett 3 % obligationslån, tecknadt af omkring 200 intresserade privatpersoner. Staden Zürich lämnade ett bidrag af 13,000 francs och öfverlät dessutom ett jordområde af nära 28,000 kvm. till billigt pris. Med förskott ur föreningskassan utfylldes den behöfliga summan, och inom två år var det stora etablissementet färdigt. I kurhotellet är plats för 80 gäster, och det är året om upptaget af pensionärer, som i den rena höga luften (640 m. ö. h.) söka hvila eller idka ett stärkande sportlif. Man kunde icke välja ett lämpligare läge, så lätt tillgängligt och likväl med en storslagen utsikt öfver den vackra sjön och bergen och ett vidsträckt alppanorama,

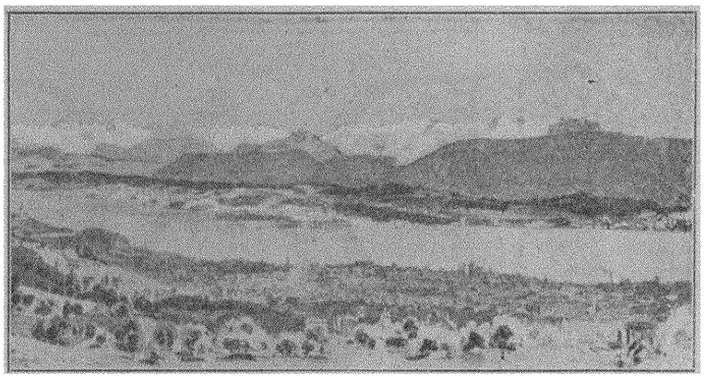

Utsikt från kurhotellet Zürichberg.

som ständigt växlar med belysningen. Sofrummen enkla, men ytterst propra, och kosten är riklig och särdeles vällagad. Och ej minst förvånande är priset, 3—3: 50 francs per dag, d. v. s. hälften mot å de ordinära bergshotellen, och dessutom konstant. För uppassning debiteras 1: 50 per vecka, men drickspengar äro strängt förbjudna. Men största behaget ligger i den vänlighet och outtröttliga omsorg, som ägnas gästerna af föreståndarinnan och hela tjänstepersonalen, som står på en långt högre nivå än annars inom hotellvärlden. Icke ett spår af den »främlingsindustri», som frodas å andra kurorter, men icke heller ett besvärande intryck af välgörenhet, ty hotellet bär sig och amorterar småningom anläggningskostnaderna. Det har också en helt annan karaktär än de bekanta hospizen, och det enda tvång, som förekommer, är förbudet att medtaga alkoholhaltiga drycker. I läsrummet finnas tidningar af alla färger. Att priset kan sättas så lågt, beror på den utmärkta organisationen och ständiga kontrollen. Man räknar också något på ömsesidig hänsyn och principen »Hjälp dig själf».

Ännu mera gäller detta den med hotellet förenade stora restauranten, som till organisation motsvarar föreningens öfriga serveringslokaler nere i staden. Den omfattar en väldig matsal och en terrass med fri utsikt öfver alperna, och båda äro åtminstone under den varma årstiden öfverfyllda, liksom friluftsserveringen i parken. Hit vandra Zürichborna under vackra söndagar i tusental, och ständig köbildning råder vid kassan, där all betalning sker. Man köper en polett för 50, 70 eller 120 centimer, gällande för olika matsedlar eller för 10 centimer till en kopp kaffe, té eller annan alkoholfri dryck och uppsöker en plats, tills turen kommer. Kakor, frukt o. d. måste man själf afhämta, och så är det möjligt för personalen att samtidigt betjäna flera hundra hungriga och törstiga gäster.

Alla föreningens, ofta ett helt hus omfattande, lokaler, skötas enhetligt, och genom en klok finansiell ledning är det möjligt att med beräkning af en låg profit på hvarje enskild gäst dock ernå en betydande totalvinst. Ännu har densamma till största delen användts för utvidgningar, emedan man ansåg, att rörelsen måste drifvas i stor skala för att göra verklig nytta, och först nu hoppas föreningen kunna börja amorteringarna med större intensitet. Man har icke

begagnat sig af kooperativa förmåner eller direkta inköp utan försöker att genom användning af olika leverantörer intressera affärsmännen. Från restauratörskretsar har naturligtvis föreningens verksamhet utsatts för kritik, men allmänhetens förtroende har den i högsta grad. Framgången måste tillskrifvas den fasta centralledningen jämte den offervillighet och entusiasm, som damerna i driftkommissionen ägna saken. Men ej mindre betydelse har det goda förhållandet mellan öfverordnade och den till omkring 300 personer uppgående tjänstepersonalen. Man har infört många reformer, som för konservativa husmödrar synas revolutionära. Arbetstiden har bestämts till 9—10 timmar (för kokerskor 8), lönen är högre än i privattjänst (där 30—50 francs är ordinär månadslön). Dessutom lämnas fritt vivre och arbetskläder, flera fridagar i månaden, goda bostäder, 14—20 dagars semester, bidrag till sjukkassa, sparbanksbok och olycksfallsförsäkring. Men man fordrar också god utbildning och plikttroget arbete, och framför allt söker man inge hela personalen en känsla af solidaritet och intresse för ett gemensamt, allmännyttigt arbete. Ty föreningen fasthåller troget vid sitt mål att utan tvång eller agitation verka höjande på restaurantväsendet och uppfostra folket till ett enklare och sundare lefnadssätt.

N. Sahlbom.

MEDARBETARE I DAGNY.

Bland de framstående kvinnliga pennor, som ställt sig till tidningens förfogande, märkas bl. a.: *Gertrud Adelborg, Signe Bergman, Hilma Borelius, Emilia Broomé, Frigga Carlberg, Lotten Dahlgren, Ellen Hagen, Kerstin Hesselgren, Ann-Margret Holmgren, Kerstin Hård af Segerstad, Anna Höjer, Sigrid Leijonhufvud, Gurli Linder, Anna Lindhagen, Ellen Lundberg, f. Nyblom, Agda Montelius, Anna M. Roos, Anna Rylander, Hilda Sachs, Hilma Söderberg, Elna Tenow, Lydia Wahlström, Anna Whitlock.*

Kan en sammanslutning mellan sjuksköterskorna blifva till gagn för sjukvården?

Jag skulle vilja inleda några uttalanden öfver tanken på en sammanslutning bland sjuksköterskorna med ofvanstående fråga, just därför att i svaret på denna fråga kan komma att ligga själfva existensberättigandet för en sådan förening. Blir svaret jakande, måste hvarje motstånd mot en dylik idé tystna, blir det åter nekande, ja, då är själfva idéen därmed utdömd.

I våra dagar, då föreningsväsendet blomstrar som aldrig förr, är klart att inom en så pass talrik kår som de skolade sjuksköterskorna nu faktiskt är, det blott är en tidsfråga, när en förening därinom kommer till stånd. För dem, som med intresse omfatta sjukvården, måste det vara af stor vikt att en dylik förening från början kommer i rätt spår. Den får ej urarta till en ekonomisk fackförening. Vårt yrke intar och måste komma att inta en särställning. Det kan aldrig få placeras inom samma gränser som t. ex. de kvinliga post- eller telegraftjänsterna. Därför får det bland oss sjuksköterskor aldrig bli tal om en sammanslutning ur enbart ekonomisk eller egoistisk synpunkt.

Nu har det emellertid framträdt ibland oss en rörelse för sammanslutning. Låt oss då se hvad som härmed åsyftas och hvad som är ändamålet med en dylik sammanslutning. Jag vill lämna förklaringen härpå i få ord: vi känna behofvet af och vi vilja sträfva efter att uppnå enighet, samförstånd och samarbete. Öfvertygade om att detta vinnes genom en förening bland oss sköterskor, tro vi ock att en sådan skall bidraga att utveckla oss både som människor och sjuksköterskor. Och nå vi en större utveckling som individer, så höjes också därmed hela vår kår, och ingen lär väl vilja förneka att detta skulle komma att blifva till gagn för sjukvården.

Vi få dock ej med en förening bland sjuksköterskorna kasta in ännu ett parti-intresse i sjukvårdsfrågan. Den är redan nu inom vårt land splittrad åt allt för många håll, ty fastän vi med tacksamhet måste erkänna, att det är mycket uträttadt på detta område, och att ett verkligt godt arbete är utfördt under loppet af några tiotal år, fattas dock i dessa sträfvanden sammanhållning och samarbete. Hade detta funnits, skulle resultatet varit ett ännu bättre.

Då vi tala om sjukvård, få vi ej nöja oss att därmed omfatta endast en begränsad afdelning däraf, vi måste då stå en för alla och alla för en, och gränserna för det område, vårt intresse skall omfatta, måste minst sagdt sammanfalla med vårt lands gränser. Men detta är en möjlighet, endast om vi sjuksköterskor samlas.

Men hur skall en sådan samling kunna komma till stånd, då vi redan förut ha en del mindre föreningar? Ja det beror endast på om sköterskorna *vilja*, och om de *få* sluta sig till en sådan nationell förening. Att en sådan af sköterskorna själfva bildad och ledd förening skall kunna existera jämnsides med de redan befintliga, efter andra principer ledda, är säkert. Naturligtvis måste dock

stadgarna för denna nationella sammanslutning utarbetas med tanke härpå. Det gäller framför allt att *ena* och *samla*, ej att *splittra* och *skilja*. Det största möjliga gagn får den svenska sjukvården af en allmän sjuksköterskeförening först då, när denna arbetar i samförstånd med förut inom sjukvården verkande krafter. Att denna uppfattning i saken är den öfvervägande bland sköterskorna, tror jag mig kunna försäkra, men då dessa utgöra endast ena parten, blir frågan härom beroende af, huru den andra ställer sig till saken.

Sjukvårdsfrågans utveckling inom England, Tyskland och Danmark har att uppvisa ledsamma exempel på stridigheter emellan äldre och yngre sjuksköterskeinstitutioner. Det har just varit fruktan för att här framhålla något dylikt, som gjort att, fastän vi länge närt en önskan att få till stånd en stor svensk sjuksköterskeförening, vi dock ej velat göra ett försök i denna riktning, då vi befarat att detta skulle uppfattas som en opposition mot det bestående. Nu har emellertid vissa tecken yppat sig, hvilka tyda på att vi vid ett dylikt försök skulle mötas af en vidsynt förståelse. Tacksamma öfver den hjälp vi härigenom erhållit, hoppas vi att en sammanslutning mellan oss sjuksköterskor här skall komma till stånd utan de slitningar, som i en del andra länder varit utmärkande därför.

»En sjuksköterska.»

Rösträttsrörelsens utveckling i England.

Fru Anna Palme-Dutts första föreläsning i Stockholm.

Fru Palme-Dutts föredrag i K. F. U. M:s stora sal förra fredagen fick sitt stora intresse genom den klara utredningen af kvinnornas ställning i England ända sedan långt tillbaka i tiden. Det möter oss där det säkerligen för de flesta öfverraskande faktum att kvinnorna under medeltiden voro jämnstälda med männen såväl i rättigheter som medborgareförpliktelser. Politiskt röstberättigade voro jordägare på landet och »freemen» i städerna, oberoende af kön. Hotade fiende och staden skulle försvaras var hvarje »freeman» pliktig att inställa sig för att därvid medverka och det hette att *»ingen fri medborgare må undandraga sig, därför att hon är kvinna.*

Flickan ärfde sin far, först långt senare inträdde de förhållanden, som göra att de stora engelska förmögenheterna och egendomarne kunna öfvergå till en långt aflägsen manlig släkting. Kvinnorna ägde samma rätt att rösta som mannen. Emellertid gjorde de svåra samfärdselsförhållandena att kvinnorna ofta drogo sig för de besvärliga resorna och begagnade sig af sin rätt att rösta genom ombud. Efter hand gjorde detta system att kvinnorna kommo ifrån valen och intresset därför, man upphörde att begagna sig af ombud och så småningom råkade rättigheten för kvinnan att rösta i glömska.

Vid den tid då franska revolutionens frihetsidéer sökte sig väg ut i länderna framträdde en engelsk kvinna, Mary Wollstonecraft, med ett arbete om häfdandet af kvinnans rättigheter, hvilket gaf första impulsen till den moderna kvinnorörelsen i England. 1832 är dock det år, som man kan beteckna såsom begynnelsen af själfva verksamheten, samtidigt som man benämner denna tidpunkt den mörka tiden för kvinnorörelsen.

I John Stuart Mill fingo kvinnorna sin varma förkämpe på 1860-talet. Det var då en rösträttspetition af 1,499 kvinnor framlämnades. Ett par af dem buro själfva den stora rullen till parlamentet men ännu icke så modiga som de nuvarande suffragetterna, som vandra omkring med sina »sandwich-boards» med »votes for women», gömde de, generade af speglosorna och den uppmärksamhet de väckte, den stora rullen hos en gumma i hennes frukt- och grönsaksstånd. Men så kom Stuart-Mill och frågade, hvar de hade petitionen, rullen togs fram bakom grönsakerna och frukten och bars upp i parlamentet. Vid andra läsningen af billen fick den 33 rösters majoritet, men föll igenom vid tredje läsningen.

Den senare tidens rösträttsrörelse i England och den socialpolitiska föreningens nya taktik äro genom föregående föredrag och redogörelser så pass välbekanta, att vi ej närmare anse oss böra ingå på den för öfrigt särdeles liffulla och målande beskrifning däraf, som fru Palme-Dutt gaf sina åhörare. Hvad som kan vara af nöje att anteckna är det intresse med hvilket en anordnad försakelsevecka omfattades af den studerande kvinnliga ungdomen i Cambridge. Man anordnade bland annat en konsert på säckpipa med en penny i inträdesafgift — och en penny till för dem som aflägsnade sig före konsertens slut. En ung studentska engagerade sig såsom barnsköterska några timmar om dagen och gick och drog en professors »baby» i en korgvagn. — Nya uppslag för vår egen försakelsedag!

Fru Dutt slutade med några varma ord om den hänförelse och den glödande tro, som besjälade de engelska rösträttskvinnorna, och det intressanta föredraget gaf till fullo det intrycket att om de engelska suffragetterna låta tala om sig genom demonstrationer är det därför att det är deras *enda* medel att göra sig hörda. Ett ordspråk säger att för att få John Bull att höra måste man ställa sig på hufvudet, och de engelska kvinnorna hafva figurligt talat följt den taktiken. Nu ändtligen hör John Bull dem, och hela världen talar om dem, och på ett år hafva de nu uträttat mera för sin sak än förut på fyrtio år.

Föredraget mottogs med starka applåder. Det är att antaga att de följande föreläsningarna blifva mera talrikt besökta, sedan föreläsarinnans liffulla framställningssätt och intressanta föredrag blifvit mera allmänt kända.

Namnet Dagny symboliserar den svenska kvinnorörelsens mål: Dag-ny eller Ny dag för den svenska kvinnan: fulla medborgerliga rättigheter och fullt medborgerligt ansvar.

Sociala spörsmål i kristlig belysning. I—VI.

Föreliggande skriftserie utgöres af sex föredrag, hållna i Uppsala förliden höst på föranstaltande af Uppsala kristliga studentförbund och behandlande, i allmänhet på ett förträffligt sätt, olika mer eller mindre brännande nutidsfrågor. *Kyrkoherde Albin Holm* utreder *landtarbetarfrågan, pastor O. Hedberg* ger en på erfarenhet grundad framställning af *industriarbetarens ställning till kyrkan*, hvilken för honom ter sig betydligt mera hoppgifvande än man på grund af tidnings- och mötesuttalanden o. d. vant sig att anse den. *Biskop Billings* föredrag om *kyrka och stat* är i hög grad intressant, djuptänkt och formfulländadt. Efter en öfversikt af de historiskt gifna formerna för förhållandet mellan stat och kyrka lämnas en fördomsfri utredning af frågan, om en skilsmässa dem emellan är önskvärd, och under hvilka förutsättningar den från kyrkans synpunkt kan anses nödvändig. I fråga om vår svenska statskyrka äro dessa förutsättningar icke för handen, och man kan enligt talarens mening med frimodighet se kyrkans framtid an.

Vidare innehåller serien ett spirituellt och åskådligt föredrag om *individualism och kollektivism* af biskop Eklund samt ett af *professor Pfannenstill* om *kristendomen och ungdomsrörelsen*. Det af föredragen, som är mest ägnat att intressera denna tidnings läsare, är emellertid n:r II, *Kristendomen och kvinnan* af *Anna M. Roos*, och det skall därför något utförligare omnämnas.

Författarinnan börjar med att påpeka, att kristendomens uppfattning af människan med nödvändighet måste medföra kvinnans befrielse från förakt och träldom. Denna nya syn på kvinnan var visserligen icke konsekvent genomförd i den äldsta kristenheten, men kvinnan hade dock sin plats vid mannens sida i den kyrkliga verksamheten. Kvinnor tyckas ha fått vara både församlingsföreståndare och kringresande missionärer och uppträdt både såsom predikanter och profeter. Tämligen snart inträdde emellertid ett återfall i den äldre, antika och judiska åskådningen, och kvinnan utestängdes från de kyrkliga ämbetena och blef åter ett föremål för ringaktning och förtryck. — Skildringen af kvinnans sorgliga lott under medeltiden och ända fram till vår tid och af hennes kringskurna ställning i våra dagar förefaller något öfverdrifven. Om också kvinnosläktets historia har mörka sidor att uppvisa, så finnes det väl äfven ljusare motbilder. Och en kvinna, som i våra dagar känner sig kallad att offentligt uppträda som Guds ords förkunnare, behöfver då inte precis sakna tillfälle därtill. Hon kan inte bli präst i svenska kyrkan, det är sannt, men nog kan hon uppträda som talare eller predikant ungefär hvar hon vill, äfven i kyrkor.

Jag tviflar icke på, att vi i en framtid äfven få kvinnliga präster, men jag vet icke, om det är något så särdeles eftersträfvansvärdt. Troligen finnes det lika många kvinnor som män, som ha de andliga och intellektuella förutsättningarna för att kunna fylla prästens kall, men det behöfs äfven ganska stora fysiska förutsättningar. Det kunde tänkas, att kvinnan såsom »lekman» kunde få användning för sina gåfvor i detta afseende på platser, där hennes svaga fysik inte behöfde hindra hennes arbete, såsom den otvifvelaktigt i viss mån skulle göra i prästkallet. Det torde t. e. inte finnas många kvinnor med tillräckligt stark röst för att kunna göra sig hörda i en stor kyrka och inte många kvinnor, som kunna fylla de kraf på fysisk styrka och uthållighet, som ställas på prästen i en vidsträckt landsförsamling.

Anna Roos väntar mycket af kvinnans energi och förmåga, när hon fått rösträtt och rätt att bekläda prästerlig tjänst: hon skall reformera kristendomsundervisningen och i viss mån äfven missionsverksamheten, hon skall medverka till att kristendomsförkunnelsen får mera innerlighet och värme, mera djup och lefvande tro, mera frihet från föråldrade dogmer och bekännelsetvång. Hvad den första punkten beträffar, tror jag reformer och förbättrade undervisningsplaner betyda jämförelsevis litet, lärarens personliga förutsättningar nästan allt. Här har ju också kvinnan ett arbetsområde, som länge legat öppet för henne, och där hon, trots mer eller mindre olämpliga läroplaner, ofta arbetar med mycket stor framgång. Angående hednamissionen behöfs säkert i viss mån en reformation af dess arbetssätt och det förefaller sannolikt, att ökad självständighet för de kvinnliga arbetskrafterna skulle medföra goda följder i detta afseende. Hvad slutligen kristendomsförkunnelsens reformering angår, borde man ju ha rätt att af kvinnans inflytande vänta ett plus af innerlighet, och värme, ett minus i fråga om dogmatisk formalism. Kvinnan brukar hålla på lifvets rätt gent emot formerna. Det förefaller sannolikt att, såsom författarinnan säger, kvinnorna icke skola visa sig benägna af pietetshänsyn mot teologer, som för åtskilliga hundra år sedan uppsatte formlerna för sin tro, bibehålla dessa, äfven då de äro till hinders. Jag kan dock icke värja mig för den tanken, att det är just såsom lekmän kvinnorna bäst kunna häfda denna friare, mänskligare syn på dogmer och bekännelser. När de väl fått samma fackmässiga utbildning som männen, kommit i samma ställning som de, ho vet, om de inte äfven skola tillägna sig deras — möjligen på djupare historisk förståelse beroende — uppfattning af dessa saker och bli lika försiktiga som de i fråga om rubbningar af det från fädren ärfda? Att kvinnan bör få större plats och större inflytande i arbetet för Guds rike, därom är jag fullt ense med författarinnan, men möjligen skulle detta arbete gagnas bättre, om hon toge del däri såsom lekman. Vår kyrka lider brist på präster, men ännu mer på dugliga lekmannakrafter till att biträda prästerna. En kvinna, anställd i en församlings tjänst, borde kunna göra en mycket stor insats både såsom predikant eller föredragshållare, såsom ledare af ungdomsarbetet, såsom söndagsskollärare och i enskild själavård.

MAJ LAGERHEIM-BJÖRCK.

Schering & Lindberg, Skylt-, Dekorations- o. Rumsmålare.
Möbellackering utföres äfven. Kostnadsförslag på begäran.
Jakobsbergsgatan 43. ✱ Allm. tel. 21709. OBS.! Välgjordt arbete! Moderata priser!

Om flickors praktiska uppfostran.

Ett inlägg i frågan med anledning af fröken Adelborgs artikel i Dagny.

II.

Det är ju möjligt, att under ett utvecklingsskede förtjusningen öfver att en del s. k. manliga arbetsområden öppnats för kvinnor ledde till den öfverdriften att praktiskt kvinnligt arbete icke tillräckligt högt skattades och däremot en mycket underordnad och enkel verksamhet *utanför* hemlifvets krets ansågs som något mera eftersträfvansvärdt för den unga flickan. Men så har då reaktionen mot den öfverdriften redan kommit. Vi lefva ju i hushållsskolornas och skolkökens tid, för att icke tala om de ännu icke förverkligade kvinnoårsidéerna. Men det är ändå icke nog. Visserligen innehåller icke fröken Gertrud Adelborgs artikel »Om flickors praktiska uppfostran» något direkt förslag till ombildning af flickskolorna i mera praktisk riktning, men denna tanke torde nästan vara en följd af den i artikeln uttryckta uppfattningen om önskvärdheten af att flickor i allmänhet från tidigaste barndomen uppöfvades i huslig duglighet. Ty visserligen talar artikelförf. om att flickorna i hemmet t. o. m. före skolåldern borde inläras i praktiska göromål, men då hon samtidigt underkänner de nuvarande husmödrarnas förmåga att sköta sina hem rationellt — i allmänhet taget — så kan man icke tänka sig annan utväg att nå dit fröken Adelborg vill nå, än genom en omläggning af flickskoleväsendet. Denna tanke har också ifrigt och med stor sympati diskuterats på ett af Pedagogiska sällskapet i Stockholm anordnadt möte.

Då vi nu emellertid stå inför det faktum, att flickor så väl som gossar — här afses blott den ungdom, som genomgår elementarskolorna — redan nu äro alldeles för starkt betungade af sitt skolarbete, så bör icke för flickorna ökad undervisning i praktiska ting införas, utan att de erhålla motsvarande lättnad i de vanliga skolämnena. Man har därför framkastat eventuellt borttagande af ett främmande språk.

Under en förutsättning skulle jag vilja gå in på en dylik anordning att vi för våra unga döttrars räkning återvände till gamla tiders ståndpunkt: giftermål till hvad pris som helst, och att vi sörjde för att vårt land genom lämplig import stärkte det manliga elementet i landet, så att det verkligen fanns en man för hvarje kvinna. Enligt den nu afslutade »utredningen» är det ju nämligen blott 57,7 % af landets kvinnor, som äro hustrur med verksamhet förlagd uteslutande till hemmet. Då nu så är förhållandet, är det ju ren orättfärdighet att vilja beröfva våra flickor en enda bråkdel af de kunskaper, som de så väl behöfva i kampen för sin existens, i konkurrenskampen. Ty tillvaron är för flertalet en ganska hård kamp för brödet, där kvinnorna ha den svåraste rollen, äfven om de besitta lika god kompetens som konkurrerande manliga kamrater Fröken Adelborg säger, att de flesta föräldrar helst önska se sina döttrar som gifta. Mycket riktigt, men de flesta föräldrar vilja *icke* (böra åtminstone icke) se sina döttrar acceptera äktenskapet som en försörjningsanstalt, utan de vilja göra sina döttrar i stånd att reda sig själfva, så att de endast af verkligt fritt val gifta sig. Under sådana förhållanden — och då obestridligen äktenskapet är något ovisst — måste uppfostran bereda kompetens för anskaffande af uppehället. Fröken Adelborg säger, att äfven från den synpunkten är den praktiska vägen all ära värd, ty »det torde vara lättare att i Sverige påpeka kvinnor, hvilka genom praktiskt arbete vunnit förmögenhet, än att finna dem bland löntagarna å teoretiska områden eller bland skriftställare, målare o. s. v».

Ja vi ha Fru Skog och kanske — jag hoppas det — flera andra dugliga kvinnor, som skapat sig en ställning genom praktiskt arbete. Men — för att exempelvis förvandla Grand Hôtel från en dålig till en vinstgifvande affär behöfs det att vara ett i sitt slag skapande geni. Och man kan icke draga några allmängiltiga regler ur de skapande geniernas förhållanden.

För det stora flertalet skulle brödfödsarbete på den praktiska vägen betyda barnfrökenplatser, hushållerskebeställningar, att ha några inackorderingar m. m. d. Handen på hjärtat, mina damer! Hvilket föredrager ni för edra döttrar — en barnfrökenplats med ett par hundra i lön och den kvinnliga uppgiften att handhafva andras — kanske bortskämda — barn, utan bestämmanderätt öfver dem och med tjänstgöringsskyldighet oftast dygnet om eller en, låt vara trivial, bankplats med begränsad arbetstid, någorlunda hygglig aflöning och, ofta åtminstone, pension på gamla dagar. Jag tror ni föredrager bankplatsen — tills vidare. Om en gång i framtiden det praktiska arbetet inom familjerna blir omlagdt, så att det blir mera tilldragande för arbetssökande, blir kanske svaret annorlunda. Men ännu så länge är icke det praktiska arbetet — som brödfödsarbete betraktadt — eftersträfvansvärdt för dem, som ha andra möjligheter. Låt oss då vara så praktiska, att vi icke omlägga flickors uppfostran *i allmänhet* i praktisk riktning. Vi ha icke rätt att t. ex. dra in på ett språk och därmed minska flickornas möjligheter att slå sig fram i lifvet för att i stället lära dem begagnande af den s. k. hölådan för långkok o. a. d. Det kan ju hända att erhållande af den eller den platsen just beror af kunskap i språk, och att de däremot aldrig få tillfälle att utöfva någon nämnvärd grad af husliga dygder. Det motsatta kan visserligen också vara förhållandet, men jag påstår, att med god vilja kan åtminstone en viss grad af huslig skicklighet förvärfvas — om densamma behöfves — äfven om undervisningen icke börjat i barndomen, så vida icke personerna i fråga äro alldeles abnormt blottade på förmåga i den riktningen. I så fall hjälper nog ingen uppfostran.

HENRIK GAHNS
Fläck-Tvålar
såsom **Gall-Tvål** och **Quillaya-Tvål** ha visat sig mycket goda för borttagande af fläckar ur såväl siden som bomulls- och ylletyger.
Se vidare beskrifningen.

Och utvecklingen går i alla fall i den riktningen, att maskiner mer och mer ersätta handkraften på det husliga området. Vi ha redan disknings-, tvätt- vrid- och dammuppsugningsmaskiner m. fl. och därigenom uppstår tidsbesparing och det hela blir lättare att ordna.

Med ofvanstående är alls icke meningen att förringa huslighetens betydelse blott att opponera mot en eventuell ändring i flickors uppfostran därhän, att de skulle för uppnående af större färdighet i det praktiska bli beröfvade det vapen i kampen för tillvaron, som utgöres af lika god utbildning i teoretiska kunskaper, som den gossar erhålla. Emellertid anser jag visst att för flickor — liksom för gossar —, om de sakna förutsättningar för tillägnande af något större mått af bokliga kunskaper eller en bestämd håg för praktiskt arbete, skulle finnas utbildningsmöjligheter i denna riktning. Och naturligtvis finnes intet att invända mot förslaget att flickorna under ferierna borde vänjas till en del arbete inom hemmet. Men att t. ex. begära att barn under pågående termin skola, innan de gå i skolan om morgnarna, dammtorka salen och duka frukostbordet m. m., som jag vet, att ett litet 12-årigt underverk gjorde, vore grymhet. Arbete hela förmiddagen i skolan, läxläsning och kanske spelning på eftermiddagen är sannerligen nog af plikter för barn. Något öfvermått af frihetskänsla bjuder icke skolflickstillvaron på. Och så en sak, om flickorna under ferierna skola göra en del arbeten inom hemmet, så låt familjens pojkar få sin andel också. Det är sannerligen icke skäl att uppfostra dem i den tron, att de ha rätt att bli uppassade och deras systrar skyldighet att passa upp. Jag kan icke neka till, att jag fann något en smula tragiskt i de ord, hvarmed en liten flicka motiverade sin åsikt, att det vore roligare att icke vara flicka: »pojkar ha det mycket friare, alltid få de vara ute och leka».

* * *

Alltså ingen inskränkning i flickors möjlighet att förvärfva teoretiska kunskaper eller omläggning af skolorna i den riktningen. Men gärna huslig utbildning i hemmet under ferierna och genom särskilda kurser för dem, som hafva håg och fallenhet för praktiska ting.

Frihet för individen att utveckla sig, hvar och en efter sin egenart!

S.—A.

Minnets efterskörd.

Med mars månads utgång stängde det ståtliga Glypoteket i Köpenhamn obevekligt sina portar efter den sista böljan af det människohaf, som i dessa veckor i stigande flod svallat och svämmat öfver i dess salar. Det finns väl knappt en svensk tidning, som icke bringat allmänheten långa artiklar om engelsk konst i allmänhet och om den engelska konst i synnerhet, som man med mycken möda och kostnad tvungit att taga den lilla omvägen öfver Köpenhamn på väg från Berlin till hemlandet. Kan väl Dagny med tystnad förbigå en sådan tilldragelse i konstens värld, som denna enastående utställning i grannlandet af privata ägares konstskatter. Äfven dess af allvarligare lifsfrågor upptagna lärarinnor äro icke nödvändigtvis blottade på konstintresse. Det skall här för öfrigt icke bli tal om en konstförståndig värdesättning af de olika mästarnas alster — det ha vi haft nog af — det blir endast en vandring på måfå genom salarna i all gemytlighet med den gemytliga danska publiken och ett försjunkande, när känslan bjuder oss och trängseln så tillåter, i en eller annan duk.

Har ni varit förut i Glypotekets stora marmorsal, stannar ni genast vid inträdet i stum förvåning, så förändrad ter den sig. Borta är det härliga fondljuset, som eljest strömmar välkomnande till mötes mellan pelarraderna, och äfven takbelysningen är dämpad. Mellan sidopelarna en grön fondvägg, å hvilken taflorna äro upphängda på välgörande afstånd från hvarandra. Rundt golfvets midtmosaik, skyddad med ett behöfligt stängsel äro ställda lagerträd och soffor och på de å ömse sidor bredda tjocka mattorna stå bekväma stolar, inbjudande att, oberoende af marmorgolfvets kyla, hvila en stund för att sedan om och om igen gå ronden till alla favorittaflor. Att sittande fördjupa sig i deras beskådande låter sig icke göra, eftersom man har framför sig en lefvande mur af människor i fyra- eller femdubbla led. I sanning danskarna ha dokumenterat sig som ett konstälskande folk. Ända till sex tusen besökande eller mer ha på en och samma dag cirkulerat i dessa trenne salar! Och man såg där icke blott konstnärs- och författaretyper, icke blott Köpenhamns högaristokratiska kretsar utan äfven dess småborgare, de mest underliga uppenbarelser och — kostymer!

Säkert ha alla Stockholmsbor häpnat öfver dessa påfallande originella toaletter lika mycket som öfver de sannskyldiga dickensfigurer, som här och hvar uppdöko i vimlet. En isländska väckte i sin egendomliga nationaldräkt en viss uppmärksamhet öfverallt, men icke mindre märkliga voro åtskilliga ungstudent- eller konstnärstyper, och nästan med rörelse måste man betrakta alla de gamla fröknar eller »madam'er», som tycktes komna direkte från en lifslång förtorkad tillvaro uppe på ett eller annat »kvistværelse». I sin urmodiga men bästa stass ha de med glädje offrat sin enkrona, som, ack, så väl hade behöfts till *nyttigare* ändamål, för att än en gång läsa

Lungsot kan botas. **Fru Hedvig Lindholm-Eneroth,** postadr., bostad och behandlingslokal: Birger Jarlsgat. 110, Stockholm, (A. T. 115 29, R. T. 102 19) emottager och behandlar därstädes och på **sitt sjukhem i Holmsjö** (Blekinge) lungsiktiga enligt sin med hittills **enastående goda** resultat pröfvade metod. — Några intyg om de af mig vunna resultaten till Sept. 1906 finnas att läsa i min bok **Lungsot kan botas,** hvilken sändes gratis mot porto. — För de i landsorten boende patienterna ordnas behandlingen så, att jag tillsänder dem min medicin och förhållningsordinationer.

namnen på de mästare, hvilka måhända förgyllt några stunder af deras längesedan förbleknade ungdomstid. Och de sitta nu och blunda på sofferna och låta denna oförgätliga tid åter upprullas för sin inre syn...

Att vid en kopp te hvila i den svala palmträdgården och se alla dessa passera förbi är som att titta i ett kaleidoskop, och är äfven i och för sig ett godt tillfälle för en uppsvensk att studera denna närbesläktade och dock för honom så främmande nation. Annorlunda är det med skåningen, som i Kongens By har sin andra hufvudstad. Skåningar formligen vimlar det af från alla hertigdömets städer, köpingar och herregårdar. De ha inte försummat tillfället, det skall sägas till deras heder. Särskildt har Bebådelsedagen varit deras stora dag på utställningen, och de ha säkert med en icke ringa del bidragit till dess goda ekonomiska resultat.

Vi ha emellertid infunnit oss på en hvardag och i tidiga morgonstunden, enda möjligheten att ostörda få beskåda mästerverken och helt få fördjupa oss i deras färgprakt och stämning. Det nobla, det lugna och rogifvande i form som färg är kännetecknande för denna konst. Är ni trött, så sätt er ned framför lady Raeburn, hon som så oförlikneligt hvilande lagt de bara armarna öfver hvarandra och i sin enkla bruna mantel med linneduken knuten om hufvudet, från sina husliga sysslor gått ut till sin bänk i trädgården för att en stund hämta luft. Hon är färdig med hvad hon haft för händer, det syns, och hon kan tillåta sig vara lat. I hennes hus är intet jäktande, allt går sin gilla gång äfven i hennes frånvaro. Det är en komplett hvila för åskådaren blott att se ett sådant själslugn, uttryckt med så enkla koloristiska medel. En pendant till henne bildar den pigga fru Mackenzie af Drumtochty med de äppelröda kinderna och den tindrande blicken under det hvitnande håret. Hon sitter godt, hon med, men färdig att flyga upp när som helst med ett godt skämt på läpparna, ty hon ser ut att vara lika humoristisk som sitt namn.

Mellan dessa båda värda damer af Sir Henry Raeburns mästerliga pensel finna vi Reynolds allbekanta hertiginna af Dovonshire, lekande med sitt barn. Vi ha ju sett bilden så ofta reproducerad, att vi tycka oss känna äfven originalet, men efter en tyst strid med det olägligt speglande glaset öfver denna oljemålning få vi till sist den rätta synpunkten och erkänna gärna att färgerna äro oss fullständigt obekanta. Det purpurröda är Reynolds favoritfond och kjolens svarta färg gör sig bra däremot, liksom det pudrade håret på såväl denna tafla som på porträttet af »the Lady Caroline». Äfven på en tredje duk har han doppat penseln i samma djupröda färg — den berömda Venus och den flöjtblåsande gossen. I denna tafla, det få vi bekänna, är det endast ett, som fängslar oss — hvarken de härliga färgerna, gossen eller den nakna kroppen utan det ypperligt lyssnande uttryck, konstnären förmått inlägga i gudinnans ansikte. Hon hör *med ögonen*, kan man man säga, och man frestas att själf lyssna efter den ton, som så tjusar henne. Där bredvid hänger ett större dubbelporträtt af Raeburn, som har någonting underbart tilldragande, ju oftare man återkommer till det. Än Walter Tempest med sin häst? Han lämnar oss kall, liksom de flesta af Romney, utom lady Pouletts porträtt. Och miss Farren, Lawrence's mästerverk, i mångas tanke utställningens clou? Superbt, utan gensägelse, alldeles öfverdådig är hon, och likväl hör hon icke till de taflor *vi* skulle vilja ta med oss hem.

Det kan ju ej döljas, i tanken blir man inför dessa konstverk tjuf, och minnet utför stölden! Först och främst »ta» vi med oss lady Raeburn och — för kontrastens skull — mrs Mackenzie, vidare Gainsboroughs hölass med den fina belysningen, tre af Turners landskap, den soldisiga hafsviken och de två modernare marinerna, samt Constables grandiosa solglittrande landskap. Ni håller på Reynolds hertiginna, och jag tar hans präktiga lord Mulgrave och de sofvande barnen i skogen, kanske också hans mrs Payne Gallwey med barnet på ryggen. Ett par af Hoppners barnporträtt vill ni äfven ha med? Nåja, intet knussel! Färgerna äro härliga, om konstförståsigpåare än ha grava anmärkningar. Vi kasta en dröjande blick på Raeburns unga, i färgen tjusande, lady Maitland. Men i denna smala sal är trängseln obeskriflig, och vaktmästarna ingripa påpassligt, hvar gång någon träder de dyrbara konstverken för nära. Det är ej värdt vi »ta» mera här, utan vi kila och tränga oss fram förbi Gainsboroughs luftigt och lätt dansande signora Bacelli och rädda oss in i gravyrsalen.

Hvilka pärlor finna vi icke äfven här, dem vi, i det vi slå ned våra pretentioner, bra gärna ville ha på våra väggar. Onekligen skulle de där passa bättre än en Pierpont Morgans dyrbara taflor! Efter att i god ro ha hvilat våra ögon på dessa fina svartkonstblad, de flesta efter Reynolds', Romneys, Hoppners och Lawrence's taflor, lockar oss färgen åter in i de andra salarna. Gång på gång stå vi där ännu en sista gång framför våra favoriter, som vi aldrig mera skola få se, för att riktigt inprägla dem i vårt minne. Och det har lyckats!

När helst en af dessa taflors namn nämnes — och hvar talas icke nu om de engelska taflorna — står den lifligt fram för oss i all sin förnämhet i färg, i attityd, eller i gest. Vid alla sådana diskussioner visar det sig emellertid, hur individuell konstuppfattningen är, och meningarna brytas mot hvarandra. Vi borde ju vara nöjda med att ha »vårt stulna rof» för oss själfva, och dock bli vi dubbelt glada, när vi finna någon, som entusiasmeras af samma dukar som vi. Ett sådant enande band människor emellan utgör konsten!...

Denna lilla utställning af summa 47 oljetaflor, och ett sextiotal kopparstick, som är en så god exponent af örikets säregna målarkonst, har för alla tider förevigat namnen Thomas Gainsborough, Joshua Reynolds, George Romney, John Hoppner, Henry Raeburn, Thomas Lawrence, John Constable och Joseph Turner — här i kronologisk ordning uppräknade efter dödsårets siffra — för dem, som aldrig haft tillfälle att lära känna dem. Och de, som i Londons rika gallerier redan tjusats af dessa mästares färger, hafva här med glädje lagt nya intryck till de gamla af en så fin och behärskad konst som den gammalbrittiska.

St. Grave.

Andelsbevis i **Föreningen Dagny** erhållas å tidningens expedition mot återställande af interimskvitto.

Kvinnorna och det nuvarande politiska läget i Ryssland.

Bref från Madame L. Mirovitch, Moskwa.

Det tillstånd af allmän nedslagenhet och modlöshet, som efterträdt den korta och förtviflade frihetskampen, samt den våldstaktik regeringen nu åter tillämpar, äro faktorer, som högst ogynnsamt inverka på kvinnorörelsen i Ryssland. Det *Ryska förbundet för kvinnans rättigheter*, som under de två första åren af sin verksamhet framträdde så kraftigt och energiskt, hör man icke mycket talas om för närvarande. Emellertid hoppas vi, att denna, som det synes, afgjorda tillbakagång af kvinnorörelsen endast är tillfällig, och att vår sak icke är förlorad. Det finnes i Ryssland öfver 70 miljoner kvinnor och af dessa är det icke mindre än 60 miljoner, som kämpa under de förfärligaste förhållanden, hvad beträffar deras arbete och existensvilkor. Det är fullt tydligt, att alla lagar, hvilka beröra kvinnans ställning i Ryssland, måste reformeras och dessa reformer komma icke att blifva genomförda, förr än kvinnorna komma med såsom politiskt röstberättigade. Att göra propaganda för dessa idéer och att väcka de ryska kvinnornas själfkänsla är det mål, för hvilket olika kretsar och sällskap, organiserade af medlemmar i Ryska förbundet för kvinnans rättigheter, arbeta. Man söker nå detta mål genom *föreläsningar och diskussioner i kvinnofrågan*, genom *utgifvandet af en månadskrift, »Kvinnoförbundet»*, och genom *upprättandet af kvinnoklubbar*. Jag skall icke uppehålla mig vid de två första medlen för propagandan, men skall däremot lämna en något utförligare redogörelse för kvinnoklubbarna, hvilka nu kommit till att utgöra en viktig faktor i vårt sociala lif. Kvinnoklubbarna, som redan äro en gammal institution i Väst-Europa och Amerika, äro en nyhet i Ryssland. De äro i själfva verket en af segrarna från den korta frihetstiden i Ryssland. Endast för några få år sedan skulle dylika organisationer på intet vis tillåtits. Så tidigt som år 1896 beslöt en krets af kvinnor i Moskwa att bilda ett *Kvinnosällskap för ömsesidig hjälp*, hvilket skulle anordna möten, föreläsningar och diskussioner. Huru harmlöst sällskapets program än var, så uppväckte det starka misstankar hos regeringen. Det utfärdades icke öppet förbud mot stiftandet af kvinnosällskapet, men man ställde alla slags svårigheter i vägen. Under åtta års tid skickade medlemmarna af organisationskommittéen upprepade petitioner till inrikesministern m. fl., somliga sökte personliga sammanträffanden med honom för att erhålla tillstånd till stiftandet af ett kvinnosällskap för ömsesidig hjälp. Alla deras ansträngningar resulterade i att man ställde ännu flera hinder i deras väg. Ibland andra fick jag för fem år sedan i uppdrag att tala med Dournovo, som då satt i inrikesministeriet, för att söka intressera honom för saken. Jag fick företräde och hade djärfheten att fråga honom, om icke en kvinnoklubb finge förekomma, när manliga klubbar existerade sedan flera år tillbaka. Dournovos svar var artigt, men bestämdt nekande. När jag frågade honom om skälet därtill, svarade han, att saken i och för sig icke vore något dåligt, men att »tiden har ännu icke kommit därför. Ni måste vänta och hafva tålamod.» — —

»Huru rädda ni måste vara för oss kvinnor», sade jag, »då ni icke våga låta oss bilda en klubb, hvilket män af alla klasser hafva tillåtelse att göra». — —

Liberalismens era, hvilken omintetgjorde så många fördomar, bragte åter före frågan om kvinnoklubbar. Men nu hade dessa ställt sitt mål högre, förkämparna för kvinnans rättigheter arbetade gemensamt med den allmänna demokratiska rörelsen, de hade gjort klart för sig, att de måste känna sig solidariska med hela folket i dess kamp för rättvisa och frihet.

Denna nya strömning inom kvinnorörelsen gjorde att kvinnoklubbarna utvidgade sitt program. I mars 1907 bildades den första kvinnoklubben i Moskwa af medlemmar i Ryska förbundet för kvinnans rättigheter. Snart därefter bildades klubbar i flera andra städer. I motsatts mot de exklusivt manliga klubbarna, inbjödo kvinnorna ifrån början männen att ingå som medlemmar i deras klubbar och taga del i deras sociala arbete. Den första kvinnoklubbens i Moskwa ändamål är att vid sidan af propagandan för kvinnans rättigheter sprida kunskap bland olika klasser. Till detta ändamål anordnas föreläsningar och diskussioner öfver sociala och politiska frågor för de bildade klasserna samt litterära aftnar för arbetare m. m. Dessa senare äro ägnade åt studier af våra stora författare — Tolstoy, Tourgenieff, Gogol, Tchekoff. Diskussioner tillåtas icke på dessa aftnar. De äro mycket talrikt besökta.

Som klubbens organisatörer i allmänhet tillhöra det konstitutionelt demokratiska partiet, är dess verksamhet hållen inom moderat konstitutionella linier. Icke dess mindre betraktas klubben med stor misstänksamhet af myndigheterna, poliser äro alltid närvarande vid mötena. Litteraturaftnarne få icke hållas utan särskild tillåtelse, och det har ofta händt att klubbens medlemmar kommit dit endast för att få höra att föreläsningen blifvit förbjuden. Hvad beträffar diskussioner, blifva de på sista tiden systematiskt förbjudna, det behöfves en alldeles särskild tillåtelse för att få anordna sådana.

Liknande hämmande åtgärder tillämpas äfven i andra afseenden. Det är icke tillåtet att utdela några broschyrer i klubben under föreläsningarna, äfven om de äro af det mest oskyldiga innehåll. Nyligen, när jag efter en föreläsning öfver kvinnorörelsen gaf några af de närvarande några kopior af »Message of the Women of Australia» och vår tidning Kvinnoförbundet, fick jag mottaga allvarliga föreställningar från polismästaren i Moskwa.

Det värsta af allt är, att vi icke kunna vädja till lagen, emedan Moskwa, liksom alla andra större platser, äro förklarade i belägringstillstånd och endast krigslagarna tillämpas.

Ju större spridning Dagny erhåller, med desto mer bemyndigande kan den föra den svenska kvinnorörelsens talan och för densamma kräfva gehör. Prenumerera därför själf på Dagny och verka för spridningen af den i Eder omgifning.

7,000 pund på en afton till den engelska kvinnliga rösträttsrörelsen.

Vid de engelska kvinnornas stora demonstrationsmöte — det största som hittills hållits — i Albert Hall den 19 mars ägde en storartad insamling af penningar för rösträttsrörelsen rum. Omkring 2,382 pund hade redan inkommit såsom »försakelsemedel» och en dam, som önskade vara okänd, hade utlofvat ett årligt bidrag af 1,000 pund, tills kvinnorna fingo rösträtt. En anvisning på 250 pund åtföljde den utlofvade förbindelsen. 1,000 pund utlofvades ytterligare af skattmästaren själf och hennes man. Tolf personer gåfvo hvardera 100 pund och från alla delar af salen skickades kort med påskrifvet löfte om bidrag fram till skattmästaren. Entusiasmen var allmän och efter hand som korten öfverlämnades uppläste de utlofvade summorna och uppskrefvos på en tafla. Fyratusen, femtusen, sextusen — summan växte hastigt under rop af »cheers». Snart var den uppe i 6,750 pund. Mrs Bernard Shaw tecknade 100 pund och några mindre belopp rundade utaf summan till 7,000 pund.

När man läser beloppet på dessa summor och betänker, att de i svenskt mynt utgöra mera än 127,000 kronor. Måste man känna den största beundran för de engelska kvinnornas offervillighet inför sin sak, ty äfven om äfven man tager i betraktande rikedomarne i England, så betyder en sådan summa icke blott de bemedlades rika bidrag utan *de mångas* vilja till att göra något.

Här i Sverige har Landsföreningens Verkställande Utskott riktat ett upprop till Svenska kvinnor om penningeinsamling och de olika rösträttsföreningarne anställa försakelsedagar. Vi tillägga detta i vädjan till den offervillighet, som visserligen finnes äfven hos svenska kvinnor, om också deras medel äro vida mera begränsade än de engelskas.

Penningbidragen till Verkställande Utskottets insamling kunna insändas till Dagnys redaktion; »försakelsedagens» bidrag till de olika föreningarnas skattmästare. För Stockholmsföreningen till n:o 4 Artillerigatan.

Notiser.

Kvinnans äktenskapsålder i Finland. Landtdagen har nu vid andra behandling fattat beslut om kvinnans äktenskapsålder. Stora utskottets förslag var att den skulle bestämmas till 17 år, medan lagutskottets tidigare afgifna förslag förordade 18 år. Fröknarna Alexandra Gripenberg och Lucina Hagman förordade lagutskottets förslag. Vid omröstning om de både förslagen afgåfvos för stora utskottets förslag 149 röster, medan 25 röster afgåfvos för lagutskottets förslag. Såsom kvinnans äktenskapsålder godkände landtdagen alltså 17 år.

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremer-Förbundets kretsmöte. Årets sedvanliga möte med F.-B.-F:s lokalafdelningar i landsorten äger rum:

I Malmö den 21 april efter följande program: Å frimurarelogens festvåning Isak Slaktaregatan n:o 1 *kl. 10,30 f. m. Enskildt möte* för medlemmar af förbundet och dess kretsar. 1) Hälsningsord; 2) Val af ordförande och två sekreterare; 3) Redogörelse för vidtagna åtgärder i en del frågor, som behandlades vid kretsmötet i Stockholm år 1907; 4) Redogörelse för kretsarnas och ombudens verksamhet; 5) Behandling af det vid kretsmötet i Stockholm 1907 bordlagda, af Malmö—Lundkretsen väckta förslaget rörande vissa organisationsfrågor (Malmö—Lundkretsen föreslår, att dessa frågor ytterligare bordläggas); 6) Val af två medlemmar i kretsnämnden i Stockholm. (I detta val deltaga endast de i § 4 af arbetsordningen omnämda kretsrepresentanter.) *Kl. 2 e. m. Offentligt föredrag* af fröken Mathilda Silow om *Fredrika-Bremer-Förbundets stipendieinstitution. Kl. 7 e. m. Offentligt föredrag* af fru M. Anholm om *Kvinnlig yrkesinspektion;* event. diskussion.

I Lund den 22 april efter följande program: Å Wieselgrens minne, Lilla Kungsgatan n:o 7. *Enskildt möte* för medlemmar af förbundet och dess kretsar. *Kl. 5 e. m.* Diskussion rörande *Önskvärdheten af upplysning för kvinnor om affärsförhållanden.* Inledare: fru Anna Lewenhagen. *Kl. 7 e. m.* Föredrag af fru Alida Ekelund om *Några drag ur ungdomsklubbarnas historia;* event. diskussion.

Tillfälle gifves den 22 april på f. m. att taga Malmö och Lunds sevärdheter i betraktande enligt närmare underrättelser, som lämnas första mötesdagen. Mötesbestyrelsen torde få förbehålla sig rätt att i programmet göra de ändringar, som af omständigheterna kunna påkallas.

Vaksamhet,
Förening för bekämpande af den hvita slafhandeln,
Stockholm, Tunnelgatan 25, **Göteborg,** Sten Sturegatan 10,
meddelar råd och varningar åt unga kvinnor, som resa till utlandet samt anskaffar *kostnadsfritt* tillförlitliga upplysningar om därstädes erbjudna platser.
OBS.! **Ej platsanskaffning.**

Annonsförmedlare
pålitliga och välrekommenderade, önskas för Dagny såväl i landsorten som hufvudstaden. Anmälan å
DAGNYS EXPEDITION,
Mästersamuelsg. 51, Stockholm C.

G. V. Löfgren,
Snickerifabrik,
86 Skånegatan 86.
Husreparationer, Kontors- och Butiksinredningar verkställas omsorgsfullt till moderata priser.
OBS.! Parkettgolf lagas och bonas.

Hvar och en, **som inser vikten af att vi kvinnor just nu erhålla ett kraftigt språkrör för lösningen af den just nu brännande frågan, *vår politiska rösträtt,* bör själf prenumerera på Dagny och söka förmå minst en bland sina bekanta att göra detsamma.**

PLYMER, BOOR,
Solfjädrar o. Aigretter
— *bäst* hos —
Stockholms Plymfabrik
Hilda Ahnfelt
Smålandsgatan 30.
Rikstel. 101 37. Allm. tel 50 11.

ORGLAR från landets förnämsta fabriker säljas mot erläggande af 4 % af priset strax och och sedan 12 % i hvarje följande kvartal under 2 år samt
PIANINON mot 4 % strax och 8 % i hvarje kvartal under 3 år.
Kataloger och närmare upplysningar erhållas mot 20 öre i frim.
P. O. ÅKERLUND. Strömsbro.

Mot grått hår säkert och oskadligt medel
Franska Parfymmagasinet,
21 DROTTNINGGATAN 21.

Egnahemssparbanken.
Kontor: **Vasagatan 38.**
Begagna denna sparbank för insättning å sparbanksräkning. Kan användas äfven för hushållsräkning. Intill 500 kr. kunna i regel utfås utan uppsägning.
Öppen half 10 f. m.—7 e. m.
Allm. tel. 917. Rikstel. 73.
Inlåningsränta f. n. 5½ proc.

: Matlagningsskolan ::
Jamngatan 22, Stockholm, A. T. 109 05.
Mottager elever på längre och kortare tid. **Middagsserering hvardagar kl. 2—5.**
Upplysningar lämnas af skolans föreståndarinna fröken *Selma Johansson.*

Kemisk Tvätt.
A.-B. Nya Blå Hand,
— Stockholm. —

Undervisning i engelska språkets alla branscher.
35 års praktik i utlandet.
Fru C. O. F. Nordenadler,
Drottningholmsvägen 12, 1½ tr.

Extra fina
Dörrskyltar, Stämplar och Sigill
erhållas alltid billigast från
GUSTAV HÅKANSSON
Stockholm. Box 173.
Mästersamuelsgatan 54.

Rodenstamska
Slöjd- och Hushållsskolan,
Hudiksvall.
usmoderskurs. Skolkökslärarinnekurs. Slöjdlärarinnekurs.

Resestipendium.

Från en af onämnd gifvare stiftad stipendiefond utdelas under år 1908 ett resestipendium å 1,500 kr. för utrikes studieresa under ett halft år.

Berättigad att söka stipendiet är kvinna, som aflagt medicine licentiatexamen.

Ansökningar, åtföljda af kompetensintyg, studieplan samt prästoch läkarebetyg skola innan *15 April* inkomma till

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendienämnd.

Vejbystrands Sjukhem
vid Skelderviken
(Barkåkra station, Västkustbanan) för **ben- och körteltuberkulos, rachitis och allm. svaghet,** mottager barn och vuxna, dagafgift 4—6,50 kr. Öppet året om, central uppvärmning, härligt läge i barrskog vid hafvet. Läkare: Dr Ernst Lindahl vid Kronpr. Victorias Kustsanatorium, **Barkåkra.**

För resande till Rivieran
rekommenderas det skandinaviska pensionatet Villa Elsie i San Remo (Norditalien). Pensionatet förestås af en dansk dam. 20 rum och trädgård med utsikt öfver Medelhafvet. Moderata priser.

Högre Lärarinneseminariet
vid
Stiftelsen Kjellbergska Flickskolan
i Göteborg.
Inträdessökande till **Första** och **Tredje afdelningarna,** som börja sin verksamhet med nästa läsår, torde före den förste instundande Maj insända sina ansökningar till Styrelsen för Kjellbergska Flickskolan, adr. Södra vägen 23. Skolans föreståndarinna meddelar närmare upplysningar.
(Nord. A.-B. 3586) STYRELSEN.

S. A. Börjessons
nederlag af
Trävaror, Laggkärl, Trappstegar m. m. Turistsängar
från 10 à 12 kr. pr st.
Döbelnsgatan 73.
— Allm. telefon 66 12. —

Maria Rohléns Syateljé
43 Thulegatan 43.
Rekommenderar sig för utförande af allt hvad till linnebranschen hörer.
Specialité: ***Stärkskjortor.***

FRÅGOR OCH SVAR.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklådor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man *alltid* göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklådor?

Dagnys postprenumerations- och boklådspris är kr. 4: 50 för 1/1, 2: 50 för 1/2 och 1: 25 för 1/4 år

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1: — för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

1) *Antingen:* Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst 5*) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
2) *Eller:* Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrifvelser rörande expeditionen adresseras:

DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.

Prenumerantsamlare å DAGNY
sökas på alla platser i landet och erhålla fördelaktiga villkor. Tillskrif
Dagnys Expedition, Stockholm C.

Hönsgården.
Allt hvad som behöfs för hönsgården, **Litteratur, Kycklingfoder, Hönsfoder, Äggkl.-maskiner** och andra **Redskap** försäljes af
Rosehill Fabrik, Norrköping.
Sveriges Hönstidning 1,50 pr år, porto 25 öre.

Mot grått hår
fullt oskadligt medel, som återställer grått hår till dess naturliga färg.
FANNY GELINS PARFYMMAGASIN,
5 Malmtorgsg. R. t. 22 25. A. t. 46 94.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halfva priset eller 7½ öre pr mm.)

SJUKSKÖTERSKA önskar plats att vårda Herre el. Dam. Tacksam för svar till »M. P. 24», Akad. Sjukhuset, Uppsala.

BÄTTRE FLICKA, huslig, barnkär och med goda rek., önskar i hem på landet plats som husmor, där sådan saknas. Svar. till »Husmor», Norrköping p. r.

JUNGE, gebildete, deutsche Dame sucht für die Sommermonate Platz in guter familie als Gesellschafterin oder. im Deutscheren unterrichten »U. M.», Nyköping p. r.

FLICKA AF GOD FAMILJ, kunnig i maskinskrifning och enklare skrifgöromål, önskar plats, tillfällig eller stadigvarande. Svar till »E—a», under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Sthlm f. v. b.

HUSFÖRESTÅNDERSKEPLATS önskas af 23-årig Norrländska. Kompetent på egen hand sköta allt hvad till ett hem hörer. Svar till »Norrländska», Handlanden P. Mickelsson, Arbrå.

VÄRDINNEPLATS sökes af bildad medelålders Dam, kunnig i allt i ett finare hems skötande. Är äfven villig att under sommaren åtfölja äldre dam eller att under föräldrars bortovaro tillse barnen och hemmet. Svar till »Infödd engelska», Södra Tidningskontoret.

UNG LÄRARINNA önskar under sommarmånaderna plats att läsa med barn eller ock som husmoders hjälp och sällskap. Svar inom 15 April till »Elsa», Askeröd, p. r.

UNDERVISNINGSVAN lärarinna, som genomgått 8-klassigt läroverk och Nya Lärarinne-Seminariet i Stockhlom samt studerat språk i utlandet, önskar plats.

Svar till »H. T. 1908», för vidare befordran af S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

I SCHWEIZ studerande, väl orienterad svenska önskar sällskap för billiga resor eller fotvandring för naturstudier. Medföljer gärna familj eller ungdom som ciceron.

Svar till »Praktisk», Dagnys redaktion.

LEDIGA PLATSER.

VID SÖLVESBORGS femklassiga Samskola är för inst. läsår en lärarinneplats ledig. Undervisningsskyldighet hufvudsakl. i språk och historia. Statsskolornas undervisningsplan. Lön 1,200 kr. Fullt kompetenta sökande äga att före den 15 juni 1908 insända sina af läkarebetyg och öfriga erforderliga handlingar åtföljda till skolans styrelse ställda ansökn. till ordföranden

Borgmästaren Ph. Humbla.

HUSHÅLLNINGSSÄLLSKAPETS KUNGÖRELSE. Sedan Västernorrlands läns hushållningssällskap beslutat anställa en kvinnlig undervisare i trädgårds- och fjäderfäskötsel för 3 år med 3 månaders ömsesidig uppsägningstid och därtill anslagit dels 600 kronor till årlig aflöning, dels 1,000 kronor till traktaments- och reseersättning, kungöres platsen härmed till ansökan ledig. Tillträde den 1:a instundande maj.

Ansökan insändes till Västernorrlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, HERNÖSAND, före 20 instundande april.

Hernösand den 18 mars 1908.

Å förvaltningsutskottets vägnar:

O. Hammar.

J. Modin.

SAMSKOLAN I ENGELHOLM, som läsåren 1908—10 är femklassig, behöfver för dessa läsår en extralärarinna i engelska, tyska och franska. Sommaren 1910 besättes platsen med ordinarie innehafvarinna. Till K. Öfverstyrelsen för rikets allm. läroverk ställda ansökningar torde insändas till Rektorsämbetet.

SKÖTERSKEPLATSEN vid epidemisjukhuset i Karlskrona ledig från och med 1 juni 1908. Lön 300 kronor pr år. Ansökningar före 1 maj 1908 antingen personligen eller åtföljda af läkarebetyg till stadsläkaren, Karlskrona.

EPIDEMISJUKSKÖTERSKETJÄNSTEN i Stegeborgs e. provinsialläkaredistrikt, Östergötland, är ledig att tillträdas 1 juni. Årlig lön 600 kr. Närmare upplysningar lämnas af och ansökning och betyg ställas till d:r Wilh. Annell, Stegeborg.

SMÅSKOLLÄRARINNA, att läsa med och handhafva en 8-årig gosse, erhåller plats i Göteborgstrakten från slutet af april till hösten. Svar till »M. C.», Nordiska Annonsbyrån, Göteborg.

E. O. LÄRARINNA, undervisningsskyldig hufvudsakligen i biologi, fysik och kemi, erfordras nästa läsår vid statens samskola i Norrtälje. Ansökningar insändas snarast möjligt till **Rektor.**

Liten bostad

om 1 rum och kök finnes att hyra för ensam välrek. person (helst pens. lärarinna) uti villa, där ägaren vistas å annan ort. Hyra 50 kr.

Frkn Alfh. Eriksson, Bergaholm, *Mölnbo.*

Mot ömhet och värk,

förorsakade af **tryck, försträckningar** m. m., utöfvar Salubrin så gynnsam inverkan, att det blifvit en nödvändighetsartikel i alla hem, där det försökts. Vid **reumatisk värk** och vid svårarare **yttre skador** böra omslag med Salubrin och gummitaft enligt föreskrifterna i bruksanvisningen användas. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- & Färgaffärer. I parti hos *Geijer & C:o, Stockholm.*

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit et önskningsmål att kunna öfverlämna vården a sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person elle institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och nog grannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom pris billighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård oc förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponera obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponge och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser No tariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponente i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt läm nar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, son inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos af delningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skull förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommei skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositio nens värde, dock ej under två kronor.

Privata högre lärarinneseminariet i Lund

Läroanstaltens uppgift är att utbilda lärarinnor för de högre flick skolorna och hemmen. Kursen treårig. Redan första året rättighe att bortvälja vissa ämnen; fr. o. m. andra året två linjer: en huma nistisk och en matematisk-naturvetenskaplig; tredje året koncentratio på färre ämnen. Praktisk utbildning meddelas vid Högre Elementar skolan i Lund för flickor. Villkor för inträde: 1) att ha fyllt elle under kalenderåret fylla 17 år; 2) att förete godkänt avgångsbety från högre elementarskola eller genom inträdesprövning ådagalägg motsvarande kunskaper. För den hum.-linjen fordras betyg i 3 främ mande språk, för den mat.-naturv.-linjen i 2, af vilka det ena måst vara tyska. Är betyget äldre än två år, förbehåller sig styrelsen rät att avgöra om inträdesprövning fordras eller ej. Ansökan om inträde åtföljd av betygsavskrifter jämte frejde- och läkarebetyg, bör insända till styrelsen senast den 10 juni. Närmare meddelar läroanstalten föreståndarinna, fröken Marie-Louise Lundström.

Styrelsen.

Andelsägare i Föreningen Dagny

kallas till ordinarie sammanträde tisdagen den 28 april kl. 7 e. m. Tillkännagifvande af lokal sker nästa nummer af Dagny. ***STYRELSEN.***

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98. Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Sociala kvinnoorganisationer i Schweiz. Af *N. Sahlbom.*
Kan en sammanslutning mellan sjuksköterskorna blifva til gagn för sjukvården?
Rösträttsrörelsens utveckling i England. Fru Anna Palme Dutts första föreläsning i Stockholm.
Sociala spörsmål i kristlig belysning. I—VI. Af *Ma Lagerheim-Björck.*
Om flickors praktiska uppfostran. Af *S—a.*
Minnets efterskörd. Af *St. Grave.*
Kvinnorna och det nuvarande politiska läget i Ryssland Bref från Madame L. Mirovitch, Moskwa.
7,000 pund på en afton till den engelska kvinnliga röst rättsrörelsen.
Notiser.
Föreningsmeddelanden.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tid ningstaxa n:r 5) eller bokhandel.